

::: Kolektivně proti kapitálu (KPK) – ČR/SR :::

DĚKUJEME, ODCHÁZÍME: *dobře rozehraná hra,* **lékaři ale nepochopili, že potřebují spoluhráče**

Když se zbavíme iluze, že si můžeme prosadit zájmy symbolickými protesty, a soustředíme se na to, co bude šéfy nejvíc bolet (ochromení pracovního procesu), můžeme je přitlačit do kouta. Tak zní to nejdůležitější poselství lékařské mobilizace „Děkujeme, odcházíme“. Doktorům se svého (státního) zaměstnavatele zastrašit podařilo. Přesto jejich protestu došel dech. Tak moc ignorovali ostatní pracující, až přišli o jejich podporu. Kompromis s vládou tak přijímali pod tlakem.

Důvodů stojících za kampaní „Děkujeme, odcházíme“ ohlášení na jaře 2010 bylo víc, ten nejzákladnější se ale týkal platů: Hrubá hodinová mzda pro začínající nemocniční lékaře (lékaře-zaměstnance) byla 100 korun, pro lékaře před důchodem 200 korun. Na průměrnou mzdu se dostal lékař po atestaci, která trvá asi pět let, 1,5 násobku průměrné mzdy dosáhl lékař po 32 letech praxe či vedoucí lékař.

Samotný název kampaně odkazoval k vyhrůžce, kterou si lékaři mohli s ohledem na objektivní podmínky (kvalifikace, jazyky, poptávka v cizině) dovolit: „*Nezlepší-li vláda naše platy, odejdeme do zahraničí.*“ Jako formu nátlaku použili hromadné podávání výpovědí. Byl to pokus, jak obejít faktický zákaz stávek ve zdravotním sektoru. Zdravotníci sice stávkovat mohou, jejich zákonnou povinností je ale zajistit akutní péči. Dopad takových stávek je přitom minimální, nikdo si jich ani nevšimne.

Lékaři určitě těžili ze svých velmi specifických a výhodných podmínek pro boj, i tak ale jejich zkušenost nabízí pár důležitých obecných poučení. Pokusme se o její bilanci.

Přednosti „Děkujeme, odcházíme“, které si zapamatujme

Lékaři věděli, v čem je jejich síla: v ochromení provozu

Stávkové pohotovosti vyhlašované a odvolávané pořád dokola, „stávky“ manifestační, „stávky“ výstražné, stužky, petice, výkon omezený na akutní péči a neobjednávání pacientů, toporná protestní shromáždění, ale taky protestní

plavba parníkem (skutečně, odehrála se v roce 1996!)... *teatrálních protestů* pod odborovou taktovkou se v nemocnicích (i na jiných pracovištích) konala za poslední roky spousta.

Dvě věci ale měly společné: a) nikdy neohrožily provoz pracovišť – a b) nikdy se ničeho nedomohly. Za bé je vlastně ale nadbytečný dodatek, vyplývá totiž z logiky věci. Jde-li skutečně něco, naši šéfové (v soukromých stejně jako státních firmách) slyší jen na jedno: na jednání, které dokáže ochromit pracovní proces. Jim hraje do karet to, že jsou v hierarchii nad námi, že mají kapitál, že bychom bez toho, že si koupí naši pracovní sílu, neměli na živobytí. Ano, jsme na nich závislí. Naše potenciální moc pak spočívá zase v roli, kterou v pracovním procesu máme: jsme to my, kdo ho udržuje v chodu – jsme to ale my, bez nichž by jejich podnik (státní, či soukromý) neběžel. Ano, jsou závislí na naší práci, i když mají navrch.

Šéfové se nijak netají tím, že chápou, jak jsou rozdány karty, a nezdráhají se proti nám svou moc dnes a denně bez skrupulí používat – a kdybychom my v našem potýkání se se zaměstnavateli naivně sázeli na „ohleduplnost“, jen bychom na to neustále dopláceli. Ano, pořád dokola.

Měli-li bychom proto vybrat tu nejsilnější stránku mobilizace podtrhli bychom to, že lékaři bojovali tam, kde to zaměstnavatele může nejvíc bolet, na pracovišti. A že si nenamlouvali si, že by svých požadavků mohli dosáhnout účinněji než reálnou hrozbou paralýzy pracovního procesu.

Mobilizace překročila odborové struktury

Acke „Děkujeme, odcházíme“ Lékařského odborového klubu (LOK), která se zrodila v květnu 2010, to ale v genech

zapsáno neměla. Když na přelomu října a listopadu 2010 podepsalo skoro sedm tisíc lékařů prohlášení o tom, že jsou připraveni podat výpověď, lékařské odbory věřily, že to zabere. Že taková masivní podpora a připravenost bude pro vládu dostatečným argumentem. Nebyla.

Na konci listopadu je už ale situace docela jiná. Proč? Protože stát začal na argumenty slyšet? Protože se agentuře najaté odborovým klubem povedlo vytvořit mediální krytí kampaně? Ne. Bylo to proto, že kampaň zakořenila „tam dole“, na samotných pracovištích.

V nemocnicích agitují odboroví aktivisté, pořádají se diskuse, „Děkujeme, odcházíme“ se formuje jako něco reálného. A především: Tomu, co bychom mohli nazvat hnutím, vdechla život **mobilizace, která přesáhla odborové schůze**. Lékaři využívali svých vzájemných školních i pracovních kontaktů přes celou republiku, o kampani diskutovali na vzdělávacích akcích i v práci, komunikačními a organizačními kanály vzdorných doktorů se staly pracovní porady, hlášení i vědecké konference. Skrze tyhle kanály, stejně jako skrze sociální sítě, se šířily informace, padaly argumenty, proč se přidat, vyměňovaly se reporty mezi jednotlivými nemocničními buňkami a hnutí rostlo. Začátek doktorského hnutí tak byl praktickou ukázkou toho, že pokud jde o organizaci boje, nemusíme začínat na zelené louce: **můžeme využít toho, že už jsme jistým způsobem před-organizováni** pracovním či vzdělávacím procesem samotným, **a použít to proti šéfům**.

V polovině prosince tak kolektivně podalo výpovědi 3 837 lékařů. Pracovní poměr rozvazují k 1. lednu. To znamená, že po odpracování zákonem stanovené dvouměsíční výpovědní lhůty by nemocnice opustili k 1. březnu.

I když to vláda na veřejnosti tají, teď už ví, že čelí **skutečné síle**: odchod tolika lékařů z pracovního procesu by znamenal **kolaps zdravotnictví**. I když stát nemá k dispozici přesnou evidenci lékařů v nemocnicích, má se za to, že v nich pracuje na 16 tisíc doktorů, z toho 10 tisíc poskytuje akutní lůžkovou péči – a o tu se hraje nejvíc. Akce „Děkujeme, odcházíme“ je přitom zvlášť silná právě v těchto, z hlediska ochromení péče klíčových, odvětvích: obory jako anesteziologie, obecná chirurgie, ARO, interna či neurologie jsou psychicky i fyzicky nejnáročnější, a tedy také dlouhodobě nejvíc zdevastované. Hnutí je silné hlavně na Vysočině nebo v Pardubickém kraji, rozvrstvení napříč specializacemi je však nerovnoměrné, jsou malé obory, kde je ale velké množství výpovědí a které tak drží „v šachu“ celý region.

Nenechali se zlomit

A co na to všechno vláda? Do poslední snesitelné chvíle protest okázale zesměšňovala a veřejnost chlácholila: „*O nic nejde*.“ V závětrí téhle oficiální pózy se už ale od začátku nového roku stupňoval tlak, který vláda na doktory vyvíjí po hierarchické ose ministr – ředitel nemocnice – primář. Na denním pořádku jsou osobní pohovory, zvaní si na kobereček, vyhrožování, že se lékaři nikdy nedostanou zpět na své pozice, že budou zrušena celá oddělení a že se těm, kdo jsou ve výpovědi, omezí možnost dalšího vzdělávání. A svou bezprostřední moc dal najevo i kapitál: „*Pomýšlíte snad na to, že si po odchodu z nemocnic*

zařídíte soukromé praxe? S penězi od nás nepočítejte, nevystavíme vám smlouvy,” vzkázala lékařům Všeobecná zdravotní pojišťovna.

Kromě biče ale přišla řada i na pár kostek cukru – těm, co dostanou rozum, začnou se chovat zodpovědně a výpovědi včas stáhnou, se slibuje vyšší osobní ohodnocení nebo rychlejší kariérní postup. A ve „válce“ samozřejmě hraje roli i špiclování a dezinformace: šéfové si vytipovávají nepohodlné zaměstnance, monitorují facebookové konference a spolu s médii a vládou vypouštějí smyšlené informace, „že oddělení XX už výpovědi stáhlo“ a „v nemocnici YY už také dostávají rozum“.

Mimochodem, jatka, která vzdorným lékařům přichystala média, dokazují, že kapitalismu není nic svaté – a rozcupuje i tak společensky váženou figuru, kterou lékař tradičně býval. Pro mnohé lékaře jako pravicové voliče to možná byla tak trochu léčba šokem: stála proti nim pravicová vláda, petice proti nim podepisovali pravicové osobnosti a podnikatelé a křížácké tažení proti nim vedly jejich oblíbené pravicové deníky a týdeníky. V čele s týdeníkem Reflex, který na obálce přinesl obrázek předsedy LOKu Engela, jak na talíři porcuje hlavu novorozeněte, s titulkem: „Doktor Mengel – s jídlem roste chuť“. (Probůh, ne že by teď měli začít věřit levicovým.)

Je jednou z nejlepších vizitek „Děkujeme, odcházíme“, že tak **velký tlak ustálo a vytrvalo v jednotě**. Tu zkušenost mohou vzít lékaři jako poučení: to, čemu ze strany nemocničních managementů i vlády jako zaměstnavatele čelili, byla esence role, kterou na pracovištích i ve společnosti šéfové a kapitál hrají dennodenně, tentokrát však ve velmi kondenzované podobě. Koncentrovat svůj boj ale uměli i doktoři.

Nebáli se konflikt eskalovat

U podaných výpovědí totiž „Děkujeme, odcházíme“ neskončilo. V lednu se připravuje **druhá vlna výpovědí** (podle LOKu se týká několika stovek doktorů) a jen na osvědčené výpovědi pracovních smluv na hlavní pracovní poměr se hnutí neomezuje. Políček zkouší pracovnímu procesu dát i odjinud: spouští se **hromadné vypovídání dohod o pracovní činnosti**, jichž mělo být několik tisíc. To je něco, co může bolet.

Kvůli sublimitnímu personálnímu stavu nemocnic totiž není možné dodržet zákonem stanovený maximální počet přesčasových hodin (pro práci v pohotovostním režimu – služby), proto se ve většině nemocnic zákon obchází tak, že se se zaměstnancem uzavírá kromě smlouvy na základní úvazek ještě dohoda o pracovní činnosti, která se vztahuje pouze na práci v pohotovostní službě. Není přitom výjimkou, že lékaři musejí odsloužit i přes sto přesčasových hodin měsíčně. O tenhle zdroj pracovní síly by kvůli výpovědím z dohod o pracovní činnosti nemocnice přišly.

Tyhle kroky lékařské mobilizace svědčí o tom, že když pracující akceptují nutnost konfliktu, zbaví se ostychu z boje a nabydou sebevědomí, mohou se stát kolektivním organismem, který může využívat **kreativity, kolektivního**

rozumu, který dokáže **experimentovat** s jinými způsoby boje a **hledat flexibilně nové odpovědi** na tahy protivníka a zatlačit ho do kouta.

A to je cesta k tomu, abychom při soupeření se šéfy měli návrh pro změnu zase my.

Slabá místa lékařského „odcházení“

Do vývoje událostí se však zapsaly i chyby a omyly na straně odbojných lékařů. Podívejme se i na ně. Na silné stránky a přínos jejich boje kvůli jeho slabým místům rozhodně nezapomeneme.

Začněme tou nezávadnější slabinou hnutí „Děkujeme, odcházíme“.

Stavovský étos jako překážka hnutí

Viditelně nejslabším bodem lékařské mobilizace se stále citelněji stával její vztah k ostatním pracujícím. Zatímco lékaři, na rozdíl od bezzubých protestů ČMKOS, pochopili, že bojovat musejí tam, kde to může šéfy a zaměstnavatele nejvíc bolet a kde mají největší potenciální sílu – tedy na pracovištích, za vrátnice nemocnic se už nepustili. Hnutí „Děkujeme, odcházíme“ dokázalo být, ač menšinové, silné v nemocnicích, i vlastní vinou se v nich nechalo izolovat, a tím se připravilo o širší podporu.

O čem mluvíme konkrétně? Lékaři jako by zapomněli, že se jejich boj odehrává v době vládních útoků na životní podmínky všech pracujících. **To, že jejich boj kriticky neakcentoval škrty a zdražování, bylo největší politickou chybou „Děkujeme, odcházíme“.** Tím totiž lidem lékaři vzali možnost se k jejich boji vztahovat.

Samozřejmě, lékaři „veřejnost“ oslovovali. „Zasloužíte si odpočat a nepřetížené odborníky,“ snažili se ji jako *pacienty* vtáhnout (bezpochyby správným argumentem) na svou stranu. Problém však byl v tom, že ve „veřejnosti“ nic jiného než pacienty neviděli. Druhá strana, vláda, se takové chyby nedopustila, na rozdíl od lékařů neopomíjela sociální kontext dění v nemocnicích a na „veřejnost“ se obracela i jako na – *pracující*. „Zaměstnanci soukromého sektoru si utáhli opasky už dávno, snížení mezd se vynhul ani veřejný sektor, doba si vynucuje škrty a reformy... co říkáte na to, že jedna profesní skupina si chce právě teď tak polepšit?“ ptala se vláda. Získávala tak body, protože bojovala na celospolečenském hřišti, z něhož lékaři dezertovali. Nebo ještě výstižněji: Vláda získávala body, protože věděla, že na celospolečenském hřišti proti sobě stojí pracující a zaměstnavatel/stát (a pokusila se pracující proti jejich kolegům „v bílých pláštích“ poštvat), zatímco lékaři se tvářili, že na ono hřiště vlastně nepatří. A proto se nestarali o možné spolupráče.

Kořeny potíží byly vlastně už v tom, že se lékaři za „pracující v bílých pláštích“ prostě nepovažovali. Lékařskou profesí prostupuje příliš často spíš stavovský étos s příchutí vlastní výlučnosti, že „my jsme separé“. V kapitalismu se ale **iluze**, že žijeme mimo třídní vztahy, **tvrdě trestá**. Právě i kvůli této iluzi se lékařské hnutí dostávalo do izolace.

Dopadnout to tak nemuselo. Když premiér Nečas hned na podzim, podle kuloárních informací, které se nesly i mezi lékaři, prohlásil, že by peníze pro lékaře v systému klidně našel, že se ale bojí, že by ho poté k podobným ústupkům tlačily i jiné sektory pracujících, byla to přiznaná obava z reálného nebezpečí, že by se **s lékařským bojem mohli ztotožnit i ostatní pracující**. Když hnutí „Děkujeme, odcházíme“ končilo, mohla vláda tuhle obavu klidně pustit z hlavy, „Děkujeme, odcházíme“ si nedokázalo najít k ostatním zaměstnancům cestu. **Na téhle úrovni vláda jednoznačně vyhrála.**

Neznamenalo to jen, že lékařská mobilizace neposkytla inspiraci a povzbuzení jiným sektorům zaměstnanců, ale i to, že se **lékaři sami připravili o podporu**. To, že se vnímali jako stav, profese, ne jako hyper-kvalifikovaní příslušníci pracující třídy, bylo pro jejich hnutí **praktickou překážkou**. Výzkumy veřejného mínění berme s velkou rezervou, něco ale napovědět mohou: zatímco v prosinci s lékaři sympatizovalo 58 procent lidí, na začátku února s jejich požadavky 62 procent (spíše nebo zcela) nesouhlasilo.

Zdravotní sestry v dění chyběly. Jurásková by naopak bývala nikomu nescházela

Povýtce profesní základy (a limity) hnutí mu ztrpčovaly život i na úrovni nemocnic. Když na jaře 2010 LOK oslovil Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče (OSZ), narazil na mlčení OSZ, odborů, které existují hlavně na papíře a které by bylo chybou považovat za něco jiného než za stroj na distribuci fondu kulturních a sociálních služeb. Poté se lékaři soustředili na konsolidaci vlastního hnutí a byrokratickou odborovou bariéru, která je od ostatního zdravotního personálu oddělila, se nepokusili obejít na jednotlivých pracovištích. Střední zdravotní personál zůstal bokem.

Platí ovšem, že za separací mezi lékaři a dalšími zaměstnanci nemocnic stojí mnohem širší paleta důvodů. Potenciální spojení samozřejmě ztěžovaly rozdílné objektivní podmínky na straně sester (nižší kvalifikace, jazyky, možnost odejít) i to, že jednoduše řečeno, lékaři měli dost práce se svou vlastní aktivitou.

I do téhle skuliny ale vláda a novináři neomylně zacílili a snažili se sestry proti lékařům... jednoduše poštvat, mimo jiné výhrůžkou, že povede-li odchod lékařů k uzavírání provozů, přijdou o práci.

Kromě toho se zdravotní sestry staly figurkou ve špinavé šachové hře bývalé ministryně zdravotnictví a současné šéfky Všeobecné fakultní nemocnice Praha a členky výkonné rady vládní ODS Dany Juráskové. Jménem profesní asociace sester (sdružující necelých 20 procent z 80 tisíc sester) se Jurásková pokusila jako její šéfová rozbít jednání mezi LOK a ministrem ve prospěch privatizační lobby kolem ODS a Všeobecné zdravotní pojišťovny (jež si brousila zuby na nákup nemocničních provozů, které by restrukturalizace po odchodu lékařů uvolnila). Neprošlo to. Aby tedy aspoň zavařila sestřičkám, prosazuje, aby jim stát zvýšil kompetence (= přidal práci) výměnou za nejistě zvýšení platů.

Dva důležité pozitivní momenty je však třeba dodat. Zaprvé, **střední zdravotní personál se dokázal ozvat**.

Signatáři otevřeného dopisu zastoupení zdravotní sestrou Lenkou Bazalovou se proti Juráskové ohradili a „Děkujeme, odcházíme“ podpořili. Zadruhé, lékaři v memorandu na ostatní zdravotní personál mysleli, v roce 2012 by se měly platy zvednout o 10 procent **všem zaměstnancům nemocnic**.

Sebeorganizace s limity

Pokud „Děkujeme, odcházíme“ můžeme nazvat hnutím, bylo to jedno z mála hnutí, které na pracovištích v České republice vyrostlo. Jeho aktéři byli do jisté míry hozeni do vody a nemohli stavět na zkušenostech jiných – jejich aktivita ale ostatním poučení nabídnout může. Jedno z nich by znělo: hnutí se vyvíjí a to, co mu pomáhalo na začátku, časem může přestat jeho dalšímu rozvoji stačit.

Zatímco pro kvantitativní růst hnutí kanály dané před-organizovaností pracovním procesem fungovaly, na to, aby si hnutí vytvořilo soudržnost a rozvíjelo se skutečně kolektivně, byly tyhle především *kontaktní, informační* kanály málo. Rozhovor během přestávky na vzdělávací konferenci stačí na to, abych kolegovi řekl, že „u nás do výpovědí lidí jdou“, hlášení na klinice je dobrou příležitostí k tomu, abychom se ujistili, že na jednotlivých odděleních nikdo tlaku vlády nepodlehne a výpověď nestáhl. Jenže když už hnutí běželo, bylo potřeba víc než jen využívat Facebooku a toho, že si nejbližší kolegové a kolegyně mohou o dění preferovat během práce.

Byly potřeba „formálnější“, pevnější mechanismy, všeobecné schůze a shromáždění, které by umožnily širokou a skutečně kolektivní diskusi bezprostředně spojenou s výkonem rozhodnutí. Zatímco ale (omezené) odborové struktury hnutí spontánně přerostlo, vlastní si nevytvořilo. Do velké míry je to pochopitelné nejen díky živelnosti událostí, do jisté míry však scházely. Mohly hnutí víc zcelit a zkoncentrovat.

Do boje šturmuje spolu, ustupuje ale každý sám za sebe

Nejmarkantněji to bylo vidět v závěru hnutí, kdy se rozhodlo o tom, zda přijmout memorandum, které doktorům nabídl v pondělí 14. února ministr Heger.

Alespoň podle toho, co víme, se rozhodnutí, zda se s předhozeným memorandem spokojit, či ne, skládalo v rukou lidí z LOKu postupně jako mozaika, skupinka po skupince, lékař po lékaři. Hlasování se často vlastně obešlo bez toho, že by byl prostor pro rozbor aktuálního poměru sil a prozkoumávání šancí, jak dál, v kolektivní diskusi. Zatímco během hnutí byla síla a kapacita lékařů v tom, že se *stávali kolektivním aktérem*, o tom, zda hnutí ukončit, hlasovali (perfektně demokraticky) spíše jako izolovaní jednotlivci. Třeba po telefonu. Aby nedošlo k nedorozumění, rozhodnutí, zda bojovat dál, či ne, je na osobní zodpovědnosti jednoho každého. Jde o to, že v „Děkujeme, odcházíme“ byli lékaři jako **součástí kolektivu** a jeho síla, limity a možnosti vycházely z toho, že do něj *aspoň* částečně každý přispíval svými postoji, pochybami, odhodláním, argumenty. Rozhodovat se pak o něčem tak podstatném, jako je ukončení společného boje, bez kolektivní konzultace, je samo o sobě limitující.

„U nás proběhla (15. února) minischůze svolaná odborů, sešlo se nás na ní patnáct dvacet lidí, takže asi jedna třetina ze všech těch, kteří podali výpovědi. (Obecně vzato se odborových schůzí od momentu, kdy jsme podali výpovědi, konalo jen pár. Nebyly moc početně navštěvované, sešli se pouze zástupci jednotlivých klinik, realizaci toho, co se na schůzích rozhodlo, nechali většinou na odborářích. Jiné schůze se neorganizovaly, komunikovali jsme hlavně při běžném kontaktu během práce.)

Kromě kolegů, kteří se vyjádřili na schůzi, zjišťoval zástupce LOKu samozřejmě i názory ostatních. Někomu telefonoval, někoho kontaktoval přes internet. Ve finále byly dvě třetiny lidí pro podepsání memoranda, třetina chtěla bojovat dál. Pokud vím, podobně probíhalo schvalování i v jiných nemocnicích. Pokud někde schůze byly, tak na úrovni oddělení, klinik, ale tam se beztak bavili lidi, kteří své názory už znali, k nějaké širší, plenární výměně názorů a vyjasňování dalších perspektiv nedocházelo.“

report z pražské nemocnice

Na celostátní konferenci LOKu v úterý 16. února, kam se sjela sedmdesátka delegátů, se debata *uskutečnila* a trvala celé odpoledne. Delegáti, opět podle toho, co víme, byli spíš pro pokračování boje, většina z nich ale přijela do Prahy s vázaným mandátem pro přijetí memoranda. Bylo schváleno dvoutřetinovou většinou.

Samozřejmě, pokud jde o schvalování memoranda, je potřeba před závorkou vytknout: Lékaři byli **pod velkým tlakem**. Proč? Minimálně ze tří důvodů. Z ryze praktické stránky – ti, co podali výpovědi, byli nuceni vybírat si dovolenou, takže zbylí účastníci „Děkujeme, odcházíme“, kteří v nemocnicích „dosluhovali“, měli prostě ještě o to víc práce. Z nadhledu povšechné analýzy je to zanedbatelná „maličkost“, z praktického pohledu je to ale něco, co hraje roli. Zadruhé, čím dál víc sílila obava, že privatizační jestřábi využijí situace a doženou ji k restrukturalizaci s cílem privatizovat vše výnosné. A zatřetí? Doktoři přicházeli stále víc o podporu: fotbalista, který si navlékl dres s nápisem „jsem profesní stav, ne pracující“, žil tak dlouho v iluzi, že nehraje na hřišti tvořeném společenskými třídami, až začal zůstat bez (třídních) spoluhráčů. Na počátku „Děkujeme, odcházíme“ tlačili protivníka (stát) ke zdi lékařů, **ted' se situace vlastně obracela**. Čas hrál proti nim.

A ukázalo se to i na způsobu, jakým LOK akci odpískal.

„Dva dny po schválení memoranda LOKem za námi přišel primář a říká: 'Odteď jste v tom každý sám, odboráři už akci odpískali, máte vyhráno.' A objevovaly se ty staré figle: 'Už jsem o tom mluvil se všemi a všichni už stáhli nebo stahují.' Samozřejmě, že když jsem se kolegů zeptal, všichni ještě vyčkávali. Stáhli ji ale pochopitelně brzy všichni. Konec 'Děkujeme, odcházíme' jsme zažili tak, že jsme jeden po druhém chodili poníženě žádat na personální o zpětvzetí výpovědi...“

report z pražské nemocnice

Dobře zvládnout ústup je stejně tak důležité jako dobře načasovat a zahájit boj. Stručně řečeno: **stejně jako byly**

výpovědi kolektivně podávány, měly se kolektivně, najednou stahovat. Protože k tomu nedošlo, vyplivávala ze sebe akce lékaře, kteří po jejím rozpuštění čelili managementu nemocnic zase jen jako jednotlivci. I tady hrál určitě roli pes, v jakém se akce ukončovala, dost možná ale i to, že LOK se na akci díval čistě odborově: soustředil se prostě jen na to, aby se domohl co nejvíce materiálních požadavků. Jenže jen o to nejde. Plnohodnotným ziskem je i **zkušenost kolektivní síly**, kterou boj nabízí, může totiž mocenský poměr mezi zaměstnanci a šéfy na pracovišti ovlivnit i do budoucna. Proto je na místě snažit se ji udržet.

To, že se lékaři museli individuálně ucházet o svá místa, na čemž si vedení nemocnic začasté zgustlo, onu zkušenost kolektivní moci velmi rozdrobilo, rozměnilo, devalvovalo. Popravdě, **hnutí se rozprchlo rychle a nekoordinovaně.** Až tak, že se dá říci, že prohlášení o solidaritě, která se v nemocnicích podepisovala (a jimiž se lékaři zavazovali trvat solidárně na tom, aby vedení přijalo zpátky všechny z nich), byla spíš jen prázdnými slovy.

„Je štěstí, že si toho, že se hnutí rozdrobilo tak rychle, nevšiml ani ministr, ani vedení nemocnic, protože toho bývali mohli využít k potrestání těch největších potížistů tím, že je nevezmou zpět. Sám bych byl velmi zvědav, co by se stalo, kdyby šéf LOKu Engel nevyhlásil, když ho odmítli vzít zpět na Vinohrady, že nechce, aby se na něj prohlášení o solidaritě vztahovalo. V tuto dobu už bylo hnutí demobilizované. Počítám, že v republice by se za něj postavila tak třetina účastníků Děkujeme, odcházíme.“

názor z jedné pražské nemocnice

„A teď z nich uděláme komplice!“ Vyjde to vládě?

Další pochyby, které za sebou „Děkujeme, odcházíme“ nechává, se vztahují do budoucnosti. Konkrétní analýzy schváleného memoranda se zdržíme, i proto, že to není nijak závazný dokument. Přesto se v něm nebezpečí skrývá.

Vládě se podařilo ústupky příliš svázat s tím, zda si na ně reforma vydělá, a odbory zase chtějí do reformy mluvit, aby prosazovali „solidární zdravotní péči“ proti péči řízené, tedy tržní katastrofě na americký způsob. Jak málo bude jejich návrhy brát vláda vážně, se dá tušit; jak moc takové angažmá uspíší přerod odborů s dosud spíš „radikálním“ a „aktivistickým“ renomé, uvidíme. Že vláda nebude váhat, aby tohohle dostaveníčka využila k tomu, aby z LOKu a lékařů obecně udělala komplice „nepříjemných, ale nutných opatření“ a aby za každým taháním peněz z kapsy lidí dodávala „po dohodě s lékaři“, je téměř jisté. Bude-li chtít být jízlivá (a budou-li odbory dost krotké na to, aby se nepostavily), bude k tomu moci dodávat: „*Nepříjemné reformy musíme dělat i proto, abychom mohli v nemocnicích zvyšovat platy, jak jsme jim slíbili v únoru 2011.*“

Podle memoranda se v roce 2011 zvýší platové tarify lékařů v nemocnicích, léčebných ústavech a léčebnách dlouhodobě nemocných i v záchranných službách: v 11. a 12. třídě o 5 tisíc korun, ve 13. třídě o 6 500 korun a ve 14. a vyšších o 8 tisíc.

Přidávání v roce 2012: v souvislosti s reformou se průměrný plat lékaře zvýší o deset procent a od roku 2013 pak dosáhne 1,5 až trojnásobku průměrné mzdy ve státě, v roce 2012 porostou také platy všem zdravotnickým pracovníkům.

Všechny nárůsty platů ale vláda podmiňuje tím, že se skrze reformy najdou úspory v zdravotnictví. Od 1. ledna 2013 se navíc mají ve zdravotnictví tarify zrušit.

Sečteno podtrženo. Prozatím

Z obecného úhlu pohledu se jednalo o formu protestu, k níž nemohou sáhnout všichni pracující. Byla vyhrazena jen pro hyper-kvalifikované a potřebné zaměstnance, kteří si mohli dovolit vyhrožovat tím, že opustí svá pracovní místa, a spoléhat na to, že svého protivníka-vládu donutí k ústupkům. I tak ale měla „odcházecí“ akce své limity – ukázalo se, že kapitál dovede převzít tempo: v tomhle případě se chystal následků akce využít k restrukturalizaci a privatizaci zdravotnických zařízení. **Ne náhodou zaměstnanci svá pracoviště spíš okupují, než opouštějí.**

Navzdory tomuhle i *dalším* limitům ale **mobilizace lékařů připomněla, že šéfové a zaměstnavatelé slyší jen naši kolektivní moc.** Po všech mnoha tradičních, odborových tanečcích, jejichž impotenci naposledy doložily odborové protesty proti škrtnům ve veřejné sféře, přišlo tohle upozornění právě včas. Od stávky železničářů v roce 1996 to bylo snad poprvé, kdy se takhle rozsáhle dokázali zaměstnanci na pracovištích bez skrupulí ozvat. Lékaři však udělali jen o málo víc proto, aby jejich mobilizace přispěla k sebevědomí jiných zaměstnanců bezprostředněji. Přesto by byla škoda, kdyby základní poselství, že naše síla proti zaměstnavatelům a kapitálu, který reprezentují, spočívá hlavně v tom, že **můžeme ochromit pracovní proces**, z nemocnic na jiná pracoviště nedolehlo.

Doufejme, že na těch nemocničních se udrží aspoň něco z toho nejdůležitějšího, co „Děkujeme, odcházíme“ přineslo: **zkušenost kolektivní moci, solidarity proti šéfům a sebevědomí.**

*Kolektivně proti kapitálu
protikapitalu.org, kpk@protikapitalu.org*

► ► ► Krok za krokem ► ► ►

18. května 2010

Lékařský odborový klub (LOK) vyhlásil protestní akci „Děkujeme-odcházíme (D-O)“.

Na jaře byl také po oficiální odborové komunikaci opakovaně osloven Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče (OSZ) sdružující také nelékařské a nezdravotnické profese ve zdravotnictví. Až do konce února 2011 však LOK zůstal bez odezvy.

15. září 2010

Akce D-O je fakticky zahájena. Vláda doposud nepřistoupila na žádná jednání. Jednotlivá města a nemocnice objíždí odboráři, pořádají se informační meetingy a diskuze.

říjen/listopad 2010

V první fázi podepisovali lékaři prohlášení, že jsou připraveni podat výpověď. LOK jich shromáždil celkem k sedmi tisícům.

listopad/prosinec 2010

Akce D-O je již v plném proudu. Kromě předáků LOK, kteří agitují v nemocnicích, se diskutuje na shromážděních jednotlivých klinik, vznikají fóra na sociálních sítích. K akci D-O se otevřeně přihlásilo předsednictvo České lékařské komory (ČLK).

15. prosince 2010

Že se schyluje k akci nebyvalého rozsahu, je jasné i ministerstvu zdravotnictví. Jeho šéf Leoš Heger se snaží domluvit nemocničním lékařům otevřeným dopisem.

20. prosince 2010

První kancelář zastupující LOK má v rukou výpověď 3837 z celkového počtu asi 16 tisíc nemocničních lékařů (z čehož poskytuje akutní lůžkovou péči necelých 10 tisíc). Výpověď bude podána k poslednímu prosinci.

29. prosince 2010

Ministr Heger uklidňuje občany, že péče nebude v globálu ohrožena. Pokud by snad někde přeci jen byla, nabízí možnost vyhlášení stavu nouze, v rámci které by bylo možné lékařům bez zaměstnaneckého poměru nařídit brannou povinnost.

1. ledna 2011

V novoročním projevu označil prezident republiky V. Klaus nátlakové chování „některých profesních skupin“ za vydírání, adresnější byl 7. ledna, kdy označil chování lékařů za velmi nezodpovědné. Kromě toho znovu vyhlásil, že snowboard je levičácký dopravní prostředek. :)

7. ledna

LOK vyhlásil druhou vlnu kampaně D-O. Další lékaři (dle vyjádření LOK jsou jich stovky) připravují podání výpovědi, je zahájena hromadná výpověď z dohody o pracovní činnosti DPČ (a tedy vzhledem k podlimitnímu personálnímu stavu v nemocnicích ohrožena dostupnost akutní péče mimo řádnou pracovní dobu). Podle LOK by jich mohlo být dalších několik tisíc.

18. ledna 2011

Probíhá fakticky první oficiální zasedání jednání mezi zástupci LOK, ČLK a politickými představiteli na půdě senátu ČR. Inicioval ho novopečený předseda senátu Štěch, sám bývalý odborový předák, nyní senátor za ČSSD. V dalších dnech následují další jednání.

21. ledna 2011

Premiér vlády Nečas a Heger prezentují scénář pro případ, že by lékaři odešli. Počítá se s nasazením a aktivací všech složek integrovaného záchranného systému. Ve stejný den Česká asociace sester zastoupená Danou Juráskovou, která je zároveň ředitelkou Všeobecné fakultní nemocnice, vyhlásila, že protest lékařů nepodporuje.

Množí se prohlášení kolektivů celých klinik, kteří nejsou ve výpovědi, ale podporují D-O a odmítají sloužit navíc, aby suplovali výpadek způsobený odchodem kolegů. Také se shromažďují připravované výpovědi z DPČ.

25. ledna 2011

Neonatologové a porodníci varují, že v pěti z dvanácti novorozeneckých center je ohrožena péče o předčasně narozené děti.

28. ledna 2011

Heger nabídl lékařům dvě miliardy korun na jejich platů. Vzhledem k tomu, že se platy mají zvyšovat pouze formou osobního ohodnocení a není tedy žádná garance, že je dostanou všichni, LOK odmítá.

31. ledna

Odbory a komora předkládají Hegerovi dokument, který kalkuluje s částkou 2 mld. korun. Podle Hegera je znění nepřijatelné, klade prý ultimativní požadavky a staví ministerstvo do vazalské pozice.

1. února 2011

Celostátní schůze LOK ve velmi bouřlivé atmosféře rozhodla, že se bude v protestu pokračovat. Výše zmíněný návrh byl deklarován jako nepodkročitelné minimum. Nemalá část odborářů však navrhuje postup radikálnější – ukončit veškeré jednání s ministerstvem a počkat, až jednání iniciuje sama vláda sama po 1. březnu.

2. února 2011

Heger oznámil, že ze dvou miliard korun dostanou tři čtvrtiny lékařů a čtvrtinu zdravotní sestry a pracovníci: tento požadavek do jednání vnesla Jurásková, předsedkyně ČAS.

3. února 2011

Další jednání Hegera s odbory a komorou zkrachovalo. Ministr se proto obrací s nabídkou přímo na odcházející lékaře a **7. února** podepisuje příkaz ředitelům státních nemocnic, ať od března zvýší platy lékařů o 5 až 8 tisíc korun v osobním ohodnocení.

9. února 2011

Podle ministra obrany Alexandra Vondry (ODS) je v případě odchodu lékařů připravena pomoci armáda. Ať už svými doktory a polní nemocnicí, tak také poskytnutím vrtulníků k přepravě nemocných a zdravotních týmů.

10. února 2011

Civilní lékaři ve vojenských nemocnicích deklarují, že jsou připraveni vypovědět DPČ, pakliže budou nuceni sloužit přesčasy za svoje odcházející kolegy. Vyjádřili tak solidaritu s akcí D-O.

10. února 2011

K akci se poprvé vyjadřují i představitelé OSZ a ČMKOS. Vyjadřují pohoršení nad tím, že vláda dlouhou dobu nejednala a že je nyní málo času na dohodu.

14. února 2011

Ministr Heger se dohodl s lékařskými odbory a komorou na společném memorandu (prohlášení bez jakékoli právní závaznosti, v zásadě vychází z výše zmíněného dokumentu). Média to prezentují jako výrazný ústupek vlády.

16. února

Lékařští odboráři na celostátní schůzi asi dvoutřetinovou většinou memorandum odsouhlasili. Podle něj by lékaři měli dostat přidáno od března 5 až 8 tisíc korun. Do dvou let by měli mít požadovaný 1,5 až trojnásobek průměrného platu a má dojít k navýšení platů i ostatních profesí ve zdravotnictví.

17. února

Heger s lékařskými odboráři memorandum podepisuje, musí ho ale ještě schválit vláda. Předseda odborového klubu lékařů Martin Engel vyzval protestující lékaře, aby stáhli své výpovědi.

21. února

Lékaři začali na mnoha místech hromadně a bohužel nekoordinovaně stahovat výpovědi. Někde ale ještě vyčkávají na jednání vlády.

23. února

Vláda memorandum schválila, avšak s dodatkem, že peníze na platy musí získat reformou zdravotnictví. Výpovědi jsou staženy, celkem 5 procent z lékařů, kteří podali výpověď (cca 200 lidí), již získalo místo v zahraničí a do České republiky se nevrátí.